

СИЛАБУС З ДИСЦИПЛІНИ

ЕКОНОМІКА ПРАЦІ ТА СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВІ ВІДНОСИНИ

2024-2025 навчальний рік

Галузь знань	–	07 Управління та адміністрування
Спеціальність	–	072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
Освітні програми	–	Управління фінансами, банківська справа та страхування
Освітній рівень	–	перший рівень (бакалавр)
Цикл підготовки		професійний
Кількість кредитів ЄКТС		– 3,5
Семестр		6
Сторінка курсу в MOODLE		

Час та аудиторія проведення занять: Згідно розкладу - <http://rasp.kart.edu.ua/>

Викладач:

Лектор:

Токмакова Ірина Василівна (доктор економічних наук, професор),

Контакти: e-mail: tokmakova_iv@kart.edu.ua, it.tokm@ukr.net

Години прийому та консультації: кожен понеділок з 12.40-14.00

Розміщення кафедри: місто Харків, майдан Фейєрбаха, 7, 3 корпус, 5 поверх, 505 аудиторія.

Веб сторінка курсу: <http://do.kart.edu.ua/>

Додаткові інформаційні матеріали: <http://lib.kart.edu.ua>

ЕКОНОМІКА ПРАЦІ ТА СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВІ ВІДНОСИНИ

2024-2025 н.р.
курс силабус

Лекції: за розкладом

Практики: за розкладом

Викладач:

Лектор: Токмакова Ірина Василівна

Контакти: tokmakova_iv@kart.edu.ua, it.tokm@ukr.net

Години прийому та консультацій: 12.40-14.00 понеділок

Досягнення стратегічних цілей підвищення ефективності суспільного виробництва на основі структурної перебудови й соціальної переорієнтації економіки України не можливо без вирішення проблем соціально-трудова відносин і економіки праці. Побудова ефективної системи організації праці дасть змогу підвищити результативність діяльності працівників та сприяти раціональному розвитку підприємств усіх форм власності. Вирішення поставлених завдань потребує вивчення функціональних особливостей, переваг і недоліків різних форм організації праці; основних перспективних напрямків розвитку технологій організації праці; видів поділу й кооперації праці; сутності та структури трудового процесу, сучасних тенденцій, проблем та перспектив у сфері організації праці. В процесі засвоєння закономірностей побудови трудових відносин на підприємстві та факторів, які впливають на величину витрат підприємства на персонал, студенти формують фундамент для ефективної побудови власного бізнесу та кар'єри.

КУРС МАЄ НА МЕТІ СФОРМУВАТИ ТА РОЗВИНУТИ НАСТУПНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ:

Заплановані загальні компетентності (ЗК), спеціальні (фахові) компетентності (СК), результати навчання (ПР):

Загальні компетентності:

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК11. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК13. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК14. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК15. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

Спеціальні компетентності:

СК01. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.

СК05. Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.

СК09. Здатність здійснювати ефективні комунікації.

СК10. Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення.

СК11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.

Програмні результати:

ПР01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

ПР21. Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

ПР22. Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, розуміти цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЧОМУ ВИ МАЄТЕ ОБРАТИ ЦЕЙ КУРС?

Якщо вас цікавлять можливості впливу на працівника свого власного майбутнього підприємства, якщо Вам цікаво знайти можливості регулювати витрати на працівників підприємства в рамках діючого законодавчого поля, уникнути виробничих конфліктів у

майбутньому та знайти баланс фінансових інтересів особистості і роботодавця, Вам потрібен саме цей курс!

Від здобувачів очікується: основи правознавства та економіки, базове розуміння етики та психології, а також обізнаність в питаннях математичного аналізу.

Третина змісту курсу присвячена сучасним теоріям організації праці та нормування на підприємствах; друга третина змісту курсу вивчає ефективність використання робочого часу працівника та трудових ресурсів підприємства, а остання третина курсу присвячена питання оплати праці (традиційним та передовим технологіям мотивації праці).

ОГЛЯД КУРСУ

Цей курс дає студентам всебічне та повне розуміння сутності методів, методик та технологій формування системи теоретичних і прикладних знань про категорії, поняття, механізми забезпечення продуктивності праці та розвитку соціально-трудова відносин в Україні.

Курс складається з однієї лекції і одного практичного заняття на кожний тиждень. Він супроводжується текстовим матеріалом, презентаціями, індивідуальними та груповими завданнями. Студенти матимуть можливість застосовувати отримані знання та вирішувати практичні завдання протягом обговорень в аудиторії та при вирішенні ділових завдань.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Лекції-візуалізації, кейс-технології, семінари-дискусії, ділові ігри та ситуаційні завдання.

ТЕМИ КУРСУ

ТЕМА 1. Об'єкт, предмет та завдання дисципліни. Трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства. Соціально-трудова відносина як система.

ТЕМА 2. Ринок праці та його регулювання. Соціально-трудова відносина зайнятості.

ТЕМА 3. Організація праці: сутність, завдання

ТЕМА 4. Нормування праці

ТЕМА 5. Робочий час: поняття, структура, використання. Режим праці та відпочинку

ТЕМА 6. Персонал підприємства: структура, оцінка чисельності, плинність кадрів

Тема 7. Ефективність праці. Показники та фактори ефективності праці

ТЕМА 8. Оплата праці: сутність, функції, принципи, регулювання. Структура ФОП. Завдання і елементи тарифної системи

ТЕМА 9. Мотивація праці

ТЕМА 10. Планування праці

ТЕМА 11. Аналіз і аудит у сфері праці. Міжнародна організація праці та її вплив на розвиток соціально-трудова відносин

Схема курсу

Поміркуй	Лекції	Виконай
	Запрошені лектори	
	Довідковий матеріал	
	Презентації	
	Обговорення в аудиторії	
	Групові завдання	
	Індивідуальні консультації	
	Іспит	

Практичні заняття курсу передбачають виконання індивідуального завдання, що супроводжується зануренням у суміжні дисципліни, які доповнюють теми та формують у студента інформаційну та комунікативну компетентності.

РЕСУРСИ КУРСУ

Інформація про курс розміщена на сайті Університету (<http://kart.edu.ua/>), включаючи навчальний план, лекційні матеріали, методичні рекомендації та завдання до практичних занять, індивідуальні завдання, методичні вказівки до виконання контрольної роботи, контрольні питання та правила оцінювання курсу.

Додатковий матеріал та посилання на електронні ресурси доступні на сайті Університету у розділі «дистанційне навчання» поряд із питаннями, над якими необхідно поміркувати під час підготовки для обговорення в аудиторії. Необхідна підготовка повинна бути завершена до початку наступного практичного заняття. Під час проведення практичних занять Ви зможете виконувати різні ролі: економіста, нормувальника, табельника, бухгалтера або керівника різних ланок управління.

Участь в аудиторних заняттях припускає усну або письмову роботу.

Приклади доповідей для дискусійного обговорення в аудиторії наведено нижче:

- 1) Елементи ринку праці: попит, пропозиція, ціна робочої сили.
- 2) Соціально-економічна характеристика трудових ресурсів.
- 3) Поняття продуктивності праці і трудомісткості, їх взаємозв'язок.
- 4) Вартість життя та її показники.
- 5) Економічне обґрунтування необхідності та ефективності преміювання працівників.
- 6) Визначення, мета та принципи соціального партнерства.
- 7) Роль держави як арбітра та роботодавця на ринку праці.
- 8) Фонди соціального страхування, їх формування, призначення та використання.
- 9) Формування та структура доходів громадян в ринковій економіці.
- 10) Форми регулювання соціально-трудова відносин.

Лекції та практичні заняття

Список основних лекцій курсу наведений нижче.

№	Годин	Тема лекції	Годин	Тема практичних, лабораторних занять
		1. Об'єкт, предмет та завдання дисципліни. Трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства. Соціально-трудові відносини як система.		Розрахунок основних макроекономічних показників економіки праці
		2. Ринок праці та його регулювання. Соціально-трудові відносини зайнятості		Аналіз стану ринку праці в Україні
		3. Організація праці: сутність, завдання		Оцінка умов праці та організації робочого місця
		Тема лекції		Тема практичних, лабораторних занять
		4. Робочий час: поняття, структура, використання. Режим праці та відпочинку		Показники використання робочого часу Розрахунок фондів робочого часу
		5. Нормування праці		Розрахунок норм витрат праці
		5.1. Хронометраж		Розрахунок чисельності робітників. Показники плинності кадрів та ефективності праці
		5.2. Фотографія робочого часу		Складання балансу робочого часу та визначення резервів поліпшення використання робочого часу
		5.3 Напрямки поліпшення використання робочого часу		Контрольні завдання з теми «Організація, нормування та раціоналізація праці»
		6. Персонал підприємства: структура, оцінка чисельності, плинність кадрів		Розрахунок показників чисельності та руху персоналу
		7. Ефективність праці		Оцінка ефективності використання трудових ресурсів

		8. Оплата праці: сутність, функції, принципи, регулювання. Структура ФОП. Завдання і елементи тарифної системи		Контрольне завдання «Ефективність праці»	
		8.1 Системи і форми оплати праці.		Розрахунок заробітної плати	
		9. Мотивація праці		Розрахунок та порядок виплат надбавок. Розрахунок премії. Оцінка ефективності мотиваційної системи	
		10. Планування праці		Розрахунок планового ФОП. Контрольне завдання «Оплата праці»	
		11. Аналіз і аудит у сфері праці Міжнародна організація праці та її вплив на розвиток соціально-трудових відносин		Моніторинг соціально-трудової сфери на міжнародному рівні	

Правила оцінювання

При оцінюванні результатів навчання керуватися Положенням про контроль та оцінювання якості знань студентів в УкрДУЗТ зі змінами та доповненнями – <https://kart.edu.ua/wp-content/uploads/2020/05/pologennya-pro-kontrol-ta-ocinuvannya-2015.pdf>

При заповненні заліково-екзаменаційної відомості та залікової книжки (індивідуального навчального плану) студента, оцінка, виставлена за 100-бальною шкалою, повинна бути переведена до національної шкали (5, 4, 3,) та шкали ECTS (A, B, C, D, E)

Види контролю: поточний, модульний, підсумковий.

Методи контролю: виконання практичних завдань (усне і письмове опитування), відповіді на тестові завдання за темами курсу, тестовий модульний контроль, іспит.

Визначення назви за державною шкалою(оцінка)	Визначення назви за шкалою ECTS	За 100 бальною шкалою	ECTS оцінка
ВІДМІННО – 5	Відмінно – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90-100	A
ДОБРЕ – 4	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	82-89	B
	Добре – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	75-81	C
ЗАДОВІЛЬНО - 3	Задовільно - непогано, але зі значною кількістю недоліків	69-74	D

	<u>Достатньо</u> – виконання задовольняє мінімальні критерії	60-68	E
НЕЗАДОВІЛЬНО - 2	<u>Незадовільно</u> – потрібно попрацювати перед тим як отримати залік (без повторного вивчення модуля)	35-59	FX
	<u>Незадовільно</u> - необхідна серйозна подальша робота (повторне вивчення модуля)	<35	F

Завдання на самостійну роботу:

• Студентам пропонується виконання впродовж семестру індивідуального завдання. За вчасне та вірне виконання завдання нараховується **30 балів до поточного контролю**. За вчасне та частково вірне виконання – від 20 до 15 балів. За невиконане завдання бали не нараховуються. Перебіг поточного виконання завдання та питання для обговорення надсилаються на e-mail викладача або перевіряються ним особисто.

В якості індивідуальних завдань передбачено виконання студентами розрахунків, що охоплює декілька найбільш важливих тем за розділами:

1. Чисельність працівників підприємства.
2. Робочий час: облік та аналіз використання.
3. Аналіз продуктивності праці.
4. Оплата праці працівників підприємства.

Практичні заняття:

Оцінюються за ступенем залученості (до 10 балів) і виконанням практичних завдань (до 20 балів). Ступінь залученості визначається участю у дискусіях та обговореннях під час занять.

Іспит:

Максимальна кількість балів, яку може отримати студент становить 100.

Викладач:

Токмакова Ірина Василівна (<https://kart.edu.ua/staff/tokmakova-iv>) – лектор з питань економіки праці та соціально-трудових відносин УкрДУЗТ. Отримала ступінь д.е.н. за спеціальністю 08.00.03 – «Економіка та управління національним господарством» в УкрДУЗТ у 2016 році. Напрямки наукової діяльності: забезпечення сталого розвитку підприємств промисловості та транспорту; інноваційний розвиток підприємств залізничного транспорту; соціальна відповідальність бізнесу, екологізація діяльності та ресурсозбереження на підприємствах.

Кодекс академічної доброчесності

Порушення Кодексу академічної доброчесності Українського державного університету залізничного транспорту є серйозним порушенням, навіть якщо воно є ненавмисним. Кодекс доступний за посиланням: <https://kart.edu.ua/wp-content/uploads/2020/06/kodex.pdf>

Зокрема, дотримання Кодексу академічної доброчесності УкрДУЗТ означає, що вся робота на іспитах та заліках має виконуватися індивідуально. Під час виконання самостійної роботи студенти можуть консультуватися з викладачами та з іншими

студентами, але повинні самостійно розв'язувати завдання, керуючись власними знаннями, уміннями та навичками. Посилання на всі ресурси та джерела (наприклад, у звітах, самостійних роботах чи презентаціях) повинні бути чітко визначені та оформлені належним чином. У разі спільної роботи з іншими студентами над виконанням індивідуальних завдань, ви повинні зазначити ступінь їх залученості до роботи.

Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату у наукових та навчальних працях працівників і здобувачів вищої освіти доступне за посиланням: https://kart.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/poloz_zap_plagiat.pdf

Інтеграція студентів із обмеженими можливостями

Вища освіта є провідним чинником підвищення соціального статусу, досягнення духовної, матеріальної незалежності і соціалізації молоді з обмеженими функціональними можливостями й відображає стан розвитку демократичних процесів і гуманізації суспільства.

Для інтеграції студентів із обмеженими можливостями в освітній процес Українського державного університету залізничного транспорту створена система дистанційного навчання на основі сучасних педагогічних, інформаційних, телекомунікаційних технологій.

Доступ до матеріалів дистанційного навчання з цього курсу можна знайти за посиланням: <http://do.kart.edu.ua/>